

Another important step on the way to the implementation of a circular economy in the country is the population's awareness of the importance of this issue. For example, each of us will make a closer step for a circular economy, and it will be possible to reduce electronics' environmental impact if a person uses the devices for longer, chooses refurbished products and goes for repairable brands.

The same goes to an issue of a reasonable use of products. There is a wise quote by E.O. Wilson: "Destroying rainforest for economic gain is like burning a Renaissance painting to cook a meal". The best solution is to refuse from some kinds of resources or to reduce its usage or, even better, to replace it with alternative forms that do not harm nature. In addition, the most difficult task, which is at the top of the hierarchy in the process of transitioning to a circular economy, is to rethink. It means to summarize all ways to circular economy and to unite them to get the main purpose. Rethink the way the products are designed, manufactured, and used to minimize the impact on the environment.

In summary, it should be noted that the relevance of the implementation of the circular economy lies in the fact that this model will be able to bring the economic life of the whole planet to a new level and will also serve as a stimulation for its further development, but already on the basis of rational use of natural resources, without polluting the environment. The theoretical analysis shows the necessity of implementing the circular economy mechanism as a concept for sustainable development. The model will lead to the production of eco-friendly products and services, will allow solving the problems of minimizing environmental pollution and will increase economic growth.

References: 1. Why is it so difficult to become truly circular? <https://pre-sustainability.com/articles/why-so-difficult-to-become-truly-circular/> [in English]. 2. Tsyrukliarna ekonomika - maibutnie uspishnoi krainy [Circular economy is the future of a successful country]. <https://e-b.com.ua/cirkulyarna-ekonomika-maibutnje-uspishnoyi-ukrayini-2167> [in Ukrainian]. 3. Sortuvaty smittia, shchob ne potonuty v nomu [Sort garbage so as not to drown in it]. <https://www.epravda.com.ua/projects/cities/2018/12/19/643607> [in Ukrainian]. 4. Shelby Bell. What Do Your Recyclables Become? <https://www.maine.gov/dep/waste/recycle/whatrecyclablesbecome.html#glass> [in English]. 5. Chastka VDE za rezultatamy 2021 roku dosiahla 13,4% [The share of RES according to the results of 2021 reached 13.4 %]. <https://ua-energy.org/uk/posts/halushchenko-chastka-vde-za-rezultatamy-2021-roku-dosiahnula-134> [in Ukrainian].

УДК 330.1

Клименко Т. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ключові слова: ризик; невизначеність; оцінка; якісні методи; кількісні методи.

Сучасні складні умови функціонування національної економіки особливо актуалізують питання управління ризиками, які, передусім, потребують правильної їх ідентифікації, оцінювання ймовірності виникнення та впливу на ефективність діяльності окремих суб'єктів. У економічному аспекті, на мікрорівні оцінювання ризику дозволяє визначитися з тим, наскільки результати діяльності підприємства відхиляються або можуть відхилитися від запланованої, бажаної мети.

У Господарському кодексі України в ст. 42 вказано, що підприємництво є самостійною, ініціативною, систематичною, на *власний ризик* господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1].

Передумовами виникнення ризику є наявність невизначеності, тобто неможливості достовірної оцінки майбутнього розвитку подій як з точки зору ймовірності їх реалізації, так й щодо видів їх прояву. Якщо конкретизувати сутність невизначеності в економічній сфері, то вона пов'язана з обмеженістю інформаційного ресурсу та означає недостатність інформації про умови, у яких буде здійснюватися економічна діяльність чи реалізовуватися проект [2].

Ризик можна трактувати як ймовірність (загрозу) втрати підприємцем частини ресурсів, недоотримання прибутків або появу додаткових витрат внаслідок здійснення господарської діяльності [5].

У Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» визначено, що ризик – це ймовірність виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливий розмір втрат від них, що вимірюється у кількісних та якісних показниках [4].

Серед основних елементів категорії «ризик», які розкривають його сутність, можна виділити:

- можливість відхилення від передбачуваної мети, задля якої здійснювалася обрана альтернатива;
- ймовірність досягнення бажаного результату;
- відсутність впевненості в досягненні поставленої мети тощо [3].

Важливим етапом в системі управління ризиками є кількісне та якісне оцінювання ймовірності їх виникнення та розміру можливих втрат. Відповідно до цього, методи оцінювання ризиків поділяються на:

- методи якісного (логічного) аналізу ризику – засновані на використанні суб'єктивних оцінок для визначення співвідношень і впорядкування показників; передбачає ідентифікацію ризиків, виявлення джерел і причин їх виникнення, встановлення потенційних зон ризику, виявлення можливих вигід та негативних наслідків реалізації рішень;
- методи кількісного аналізу ризиків – засновані на використанні числових оцінок і показників, над якими можна виконувати основні математичні дії [6].

Характеристика основних якісних і кількісних методів оцінювання ризиків представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Загальна характеристика основних методів оцінювання ризиків

<i>Метод</i>	<i>Характеристика</i>
Статистичний метод	ґрунтується на принципі екстраполяції на майбутнє тенденцій зміни деякого досліджуваного показника за певний проміжок часу в минулому; застосовується, коли підприємство має значний обсяг аналітико-статистичної інформації за певний час щодо результативності здійснення господарських угод та ін.; базується на теорії ймовірностей розподілу випадкових величин
Метод аналізу доцільності витрат	полягає в ідентифікації потенційних зон ризику, у визначенні можливих перевитрат через: спочатку невірно оцінену вартість, зміни номенклатури товарів і послуг порівняно з проектними, відмінності в прогнозованій і досягнутій продуктивності праці, зміну планових норм витрат на відповідних етапах виробництва
Аналітичний метод	базується на методології дисконтування грошових потоків; передбачає використання традиційних показників, які найчастіше застосовуються при оцінці ефективності інвестиційних та інноваційних проектів: чиста теперішня вартість; індекс дохідності; період окупності інвестицій; внутрішня норма рентабельності
Аналіз чутливості	полягає в дослідженні залежності деякого результуючого показника проекту від зміни значення якогось одного параметра (звичайно приймається невеликий діапазон змін – на рівні 5–10 %) при збереженні інших на незмінному рівні
Аналіз сценаріїв	розглядає чутливість реагування очікуваного прибутку до змін в ключових змінних величинах і можливий інтервал значень цих змінних
Метод Монте-Карло	використовується тоді, коли необхідно дослідити велику сукупність факторів ризику в різних сферах підприємницької діяльності; для моделювання заздалегідь фіксується сукупність врахованих параметрів, визначаються діапазони зміни їх значень і кожному параметру присвоюється певна ймовірність; на наступному етапі із заданого діапазону довільним чином вибираються значення параметрів і розраховується інтегральний показник ризику
Метод аналогій	передбачає оцінювання ризику на основі аналізу бази даних про здійснення аналогічних операцій (проектів) в аналогічних умовах
Експертні методи оцінювання ризику	є комплексами психологічних і математичних процедур отримання від фахівців-експертів інформації про ризики, її аналізу та узагальнення (консолідації) з метою вироблення раціональних ризикових рішень
Нормативний метод	заснований на використанні системи офіційно визнаних нормативів, обраних для оцінювання ступеня ризику залежно від цілей аналізу; зазвичай, оцінювання ризику в рамках цього методу проводять на основі фінансових показників

Джерело: узагальнено на основі [2].

Управління підприємством в сучасних умовах має бути ризикоорієнтованим, що сприятиме уникненню кризових явищ в умовах невизначеності ринкового середовища та забезпеченню економічної безпеки підприємства в цілому. Сукупність ризиків, які супроводжують діяльність суб'єкта господарювання, потребують використання відповідного інструментарію на основі сукупності методів, що дозволить якісно їх ідентифікувати, оцінити рівень та обсяг можливих загроз подальшому розвитку підприємства, а також врахувати результати такого дослідження при прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел: 1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n316>. 2. Економічний ризик: методи оцінки та управління : навч. посіб. / під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с. 3. Калініченко З. Д. Ризик-менеджмент: навч. посіб. для здоб. спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. 4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>. 5. Стешенко О. Д. Ризикологія: навч. посіб. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с. 6. Кравченко М. О., Бояринова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» (електронні текстові дані) / КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.

УДК 330:330.3

Левицька О. М., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління та експертизи товарів Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Ключові слова: готель, рівень обслуговування, готельні послуги.

Готель у широкому змісті – це будинок з мебльованими кімнатами для короткотермінового проживання. Готель призначений для тимчасового проживання терміном до 45 діб незалежно від місця постійного проживання і прописки. Проживання понад вказаний термін здійснюється тільки з дозволу адміністрації готелю. Готелі, що здійснюють туристичну діяльність, передбачену їх статутами чи положеннями, повинні отримати спеціальний дозвіл (ліцензію) на право надання туристичних послуг.

Готельному господарству в Україні завжди надавалась значна увага. У 80-ті роки за обслуговуванням проживаючих у готелях республіка займала одне з провідних місць в країні та конкурувала з деякими країнами Європи.

На початку 2000-х. в Україні нараховувався 1201 готель, в тому числі 752 комунальних і 499 відомчих – всього на 78,8 тисяч місць. Для обслуговування туристів використовується біля 1400 готелів, мотелів, кемпінгів та інших підприємств різних форм власності. Їх одночасна місткість становить 113,8 тисяч ліжко-місць. Серед них готелі складають 69 %, мотелі – 1,1 %, кемпінги – 0,7 %, гуртожитки – 27,8 %. У цілях спортивно-оздоровчого туризму використовується біля 3,5 тисяч санаторно-лікувальних закладів. В той же час (для порівняння) місткість готелів та інших засобів розміщення становить: у Франції – 1,2 млн. ліжко-місць, Іспанії – 1,1 млн., Німеччині – 1,5 млн., Італії – 1,8 млн., Росії – 400 тис., Китаї – 1,4 млн. ліжко місць.

Економічна практика господарювання в Україні виявила невідповідність галузей туризму та готельного господарства зокрема до ефективного функціонування в умовах ринкового середовища. На основі даних Мінстату України, у період з 2002 по 2007 рр. чисельність підприємств готельного господарства України скоротилась на 16,9 %, що призвело до скорочення одноразової місткості на 23,9 %

За відношенням до відомчої підпорядкованості готелі України поділяються на:

- 1) підпорядковані міським органам самоуправління – 38,0 %;
- 2) підпорядковані міністерствам і відомствам України – 55,5 %;
- 3) приватні – 0,7 %;
- 4) орендовані – 5,7 %.